

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Ivris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

33 de Rectoribus prouinciaru[m] in Gallia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

uatam: & Iustinianus alibi datam solum purpuream tradit, *No-
nel. 3. §. 1.* Sed de insignibus non valde laborandum, cum illa va-
riantur pro sententia populi & Cæsarum. Aliquando, qui cū Pro-
confulari potestate mittebantur, sex lectores habebant, *L. Procon-
sules. 1. 4. de offic. Proconsp. P.* si vero mittebantur cum potestate Cō-
sulari, & Consulares integri fasces dabatur cum aliis insignibus
18 Consularibus, penula, & carpento, ut scribit in formula Consula-
rius Cassiodorus, *lib. 6. Variar. c. 20.* §. Sicque Justinianus Præ-
toribus suis Pyfidia & Lycaonia dedit insignia circules, sellas au-
reas, securam consulari, & falces, *Novel. 24.* Latus Cicero dici-
tis, quibus exornati solebant Prætores provincie: *Deinde*, inquit,
*Cicero Rullum ornatur apparitoribus, scribis, librariis, praconibus,
Architectis, præterea mulis, tabernaculis, tentoriis, sepelliculis. Sum-
mum haurit ex aerariis suppedat et socios finitores, ex equestris loco du-
centos in annos singulos spectatores corporis constituit.* Et Iulius Capi-
tolinus scribit in *Alexandro*, Alexandrum Imperatorem ex more
veterum instituisse Magistratus, quos in prouinciis mittebat:
ita ut Præfides acciperet, argenti pondus vicena, vias, lenas, mu-
los binos, equos binos, vestes forenses binas, domesticas singulas,
balneares singulas, aureos centenos, cocos singulos: & si vxores
non haberent, concubinas si agalas, quod sine us esse non possent,
redditi deposita administratione, mulas, mulos, equos, multi-
ones, & cocos: cetera sibi habituri, si bene egissent in quadruplum
reddidit, si male.

19 Illud tamen quod de vxoribus & concubinis traditum est,
non fuit aliq. modo sine controuersia. Siquidē vt auctor est Cor-
nellius Tacitus, *lib. 3. Annal.* Seuerus Cæsar centum ne quem
Magistratum cui prouincia obtigisset, vxor comitaretur: inelle
quippe mulierum comitatu, quæ pacem luxu, bellum formidi-
ne moreretur, & Romanum agmen a similitudine in cessu bar-
barici conuerteret. Non imbecillim ratum, & imparem labori-
bus sexum: sed si licentia adfuit, & ambitiosum, potestatis au-
ridum. Neque oportere eas contra leges Oppias, domos, fora, &
exercitus regere. Contra tamen censuit Valerius Messalinus, ne-
que inde pacis impedimentum, scias priuatas: reuerentibus a
labore matris nullam honestius, quam vxorum lenamentum:
obnoxias quasdam auaritiz, vt etiam quasdam Magistratus, & li-
bidinibus. Er placuisse quondam Oppias leges, remissum aliquid
postea, sic Reip. temporibus postulantibus. Non æquam sexum
natura inuadit relinquit, expouit suo luxu & libidinibus alienis:
vix manere illæ a presentis custodia matrimonio, quid fore si per
plures annos in modum distidii obliteretur: Et Luia Angustinum
in Orientem & Occidentem comitata. Hippocrates Myrtrida-
tem, *Ual. Max.* etiam tempore belli, vt & Cleopatra Pompeium,
Plutar. in Pomp. Quocirca & vicit tandem sententia Messalinii, si-
que hanc Senatui consulto cauendum, licere quidem ducere vxor-
em, sed vt quamquam infantes essent Magistratus & culpæ alie-
næ nefasti, prouincialibus vxorū criminibus. perinde quam suis ple-
deretur, *Corn. Tac. in 4.* Meminit de hoc Senatui. Vip. aliis ver-
bis, in *lobseruare. 4. §. profectis, de offi. Procon. P.* profectis autē Pro-
consulatum melius est sine vxore, sed & cum vxore potest, dummodo
sciat Senatui Messala & Cotta Cons. censuisse futurum, vt si quid v-
xoris eorum qui ad officia profecti sunt, deliquerit, ab ipsiario &
vindicta exigatur. Sic enim in culpa videtur esse maritus, qui per-
nitiosam prouincialibus secum duxit vxorem, vt pro ea culpa te-
neatur non secus, quam canpo, nauta, stabularius, qui vitur ope-
ram aliorum hominum, pro illis tenetur, §. *penult. de obi. g. qua ex
qua del. l. 1. §. si hac autem actione, nau. canpo. si ab. & c. ub. 4. P.
tit. 9.* nempe pro pena pecuniaria. Siquidem & vxor pro suo deli-
cto etiam plectitur, *l. fin. C. de iniur.*

20 Porro Octavianus Cæsar, vt refert Dio *lib. 53.* leges quas-
dam omnibus rectoribus prouinciarum fere communes, statuit:
1. Ne quem delectum militum agerent: 2. Ne pecuniam præter
eam quæ constituta erat, exigent, Senatoris Imperatorisve in-
iussa: 3. Cui successio missus esset, is statim ex prouincia abiret: ac
ne redeundo domum tempus tereret, sed intra tertium mensem
Romam reuertetur. Adde alias, & 4. Ne ante successoris ad-
uentum prouincias relinquat, est tempus lapsum sit ad ministrati-
onis, *l. meminit. §. 10. de offi. Proconsp. P. l. 1. de offi. pref. Augustu. P.
l. 1. de administrationem. C. vt omnes iudi. & c. neque Romam redi-
rent, priusquam iuberet Imperator, l. nullus prouincia moderator,
9. C. de offi. rector. prouinc. C.* Statu t & Zeno Cæsar, vt omnes Iudi-
ces, Præfides prouinciarum, Rectores autem Correctores, Pro-
consules, Præfectus Augustalis, Comes Orientalis, Duces & alii
prouinciarum Rectores, post administratione depositam, quin-

quaginta dies in ciuitatibus vel certis locis remaneret, vt omni-
bus conquirendi de illis si quid admisset, vel furati fuissent, da-
retur libera facultas, *l. 1. vt omni. iudi. tam civil. quam meli. & c. §. 6. §.
necessitatem, vt in d. sine quoquo suffrag. & c. in audent. §. Commun-
ne est, vt potioris gradus iudicibus ab inferioribus competens re-
uerentia tribuatur & cōtra, maior minores officio suo bene fun-
gentes, inioris impune ne afficiat, *l. potioris, §. de offi. rector. prou.
C. 6.* Moderatores prouinciarum curam gerant, ne quid poten-
tum procuratores perperam, iniusteque committant, *l. modera-
tores, 11. eod. l. illicitas. 6. in princ. & §. nepotiores, de offi. Præf. pa-
catam prouinciam & quietam a prauis hominibus, & a criminibus
conseruet, l. 3. §. congruit. 13. eod. P. 7.* Nulli patris suæ ad-
ministratio sine speciali permissa principis permittatur, *l. fin. C. de
offi. rector. prouinc.* 8. Factum est Senatusconsultum Calpurnio &
Messala Consulibus, ne quisquam ex iis qui Consulatam vel Prætu-
ram gessissent, exteriorem aliquam prouinciam ante elaplum
quorum annum acciperent. Sperantes hac ratione certamina
de occupandis Magistratibus tolli posse, si pateret eum qui obti-
neret, non statim cum potentia aliqua futuram, *Dio Cass. lib. 40.*
9. Maiorani Imperatoris lex, Rectori prouincie totius ante tem-
pore, non plus quam triduo vna ciuitas subministrat: aut si dia-
tu uoluerit commorari, de proprio sibi sciat esse viuendum,
M. uorauis Imp. l. legum Nouell. tit. 1. de curialib. 10. Ne in fœtus
den in prouincia negotientur, quandiu prouinciam admini-
strant, *l. principibus, 3. 4. de rebus cred. in P. leos, & l. quisquis, C. eo
non contrahant, emendo, vt eod. & c. l. non licet, & l. qui offi-
cii, de contr. emt. P. l. 1. C. de contr. iudic. l. scriuariis, de nume. &
aliqua libro 12. C. tit. 50. vxorem ducendo, si quis officium, §. 8. & l.
prefectus cohortis 63. de rit. nupt. P. l. 3. §. videamus, de donat. int. vir.
& vxor. P. l. 1. si rector. prouinc. vel ad eum pert. C.**

De Rectoribus prouinciarum in Gallia.

CAP. 33.

- 1 Gallici Magistratus quare differant a Romanis.
- 2 Gubernator prouincie in Gallia, quis, & eius potestas.
- 3 Senescharchi, legum, locorum Toparchæ. Interesse eorum debeant
in parlamento tempore causarum sua Seneschallia.
- 4 Seneschallus & Seneschia unde nomen habuerunt.
- 5 Baillit unde dicitur & balluina.
- 6 Præfides iuridici, nam Præfides dici possunt.
- 7 Residencia iniuncta omnibus iudicibus in suis Præfecturis.
- 8 Senesch. haucées, & leurs Lieutenans.
- 9 Iuridicus ne quis esset loco sue natiuitatis statutus.
- 10 Officia Magistratum ne sint venalia.
- 11 Seneschallus de quibus negotiis iudicet.
- 12 Seneschallus recipitur iuratus in curia suprema sui parla-
menti.
- 13 Officia Magistratum in Gallia temporalia aliquando.
- 14 Iuridici conuentus in Gallia olim non statuti, vt nunc.
- 15 Senarchia de appellacionibus quibusdam cognoscit. Iurisdictionis
eius augmentum. nu. 17. & 18.
- 16 Viguerus quis, & quid significet, & iurisdictionis eius.

IN Gallia, quia diuersum sermonis idioma est, & diuersus re-
genda Reipubli. modus, Rectoribus prouinciarum exemplo
Romanorum omnino non vitur, ex parte quamvis cum Ro-
manis consentiamus. In ea iurisdictiones & potestates ex nutu &
Principis voluntate distinguuntur.

¶ Sicut tempore belli maxime Rectores prouinciarum, quos
dicimus, *Gouverneurs du pays*: qualis Gubernator noster Teo-
sagum, alius Aquitaniz, Picardiz, & similes, qui pro Proconsulibus
existunt. Quidam & legati cū potestate regia, vicarii Regis, quos
vocant etiam *Vireys*, quorum potestas Præfectis prætorianis cō-
parari potest. Et non distat Rectores vel Gubernatores, etiā
vices Regis agere in militaribus causis, & in prouinciis sibi com-
missis. Magna horum erat olim auctoritas: concedebat enim ven-
niam & abolitionem criminum, nundinas mercatus nobilitabat,
legitimabant seu restituebant natalibus, auocabant a iudicibus
ordinariis causas ad se. Quæ tamen omnia postea adempta, & res-
tituta regie soli potestati, edicto Ludouici 12. Hodie Rector Del-
phinatus, omnia officia concedit, pluraque potest: exceptis Cur-
ria suprema Parlamenti officiis & indulgentis seu reuocis crimi-
nam. Falluntur qui putant Vicarium generalem Regis, quem vo-
camus, *Lieutenant general pour sa Maesté*, Proconsulibus simi-
le dici. Nā melius hic qui vices agit in vniuersis prouinciis Gallia-

rum, diceretur Magister militum, qualis sub Dictatore: vel Praefectus praetorio, sub Imperatoribus: vel tempore praefectorum Regum Francorum, Meier vel Magister domus: ex cuius auctoritate tota militaris opera regeretur, qui secundus post Regem in ea potestate, maior Praefectibus & Gubernatoribus, Praefectibusve prouinciarum. Et certe hoc etiam munus vix conceditur, nec concedi debet alii quam principis fratri, vel filio, vel ei qui designatus est successor imperii. Periculum enim est, ne qui hac inuestitur dignitate, allectus dominandi dulcedine, & qui iam omni manu militari armatum se videt, inuadat principatum eius cuius vicarium gerit: saltem ita olim contigit, quando Meieri & domus Franciae maiores, usurparunt imperium. Est itaque iste vicarius Regis generalis, maior, qui etiam habet sub se alios Galliae Polemarchos, quos vocant *Mareschaux*, syllabis prioribus Polemarchi decisis. ¶ Subditur ¶ & illi gubernatores prouinciarum, qui & habent alios sub se, veluti Toparchas, id est, certorum locorum gubernatores: qui interdum praeter morem antiquum Senarchis & Bailluis additi sunt, & interdum cum Seneschallis, & gubernatores in Seneschallia adduntur & regunt secundum Principis voluntatem. Verum Senarchi sunt legitimi Toparchae & antiquiores istis singularibus gubernatoribus additis. Sunt enim Senarchi veluti proprii & naturales locorum gubernatores, non tantum paludatis, sed etiam togatis gubernatoribus adscribendi. Vt etiam Philippus 6. cognomento Valefius, eos nominauerit in constitutione anni 1344. rectores prouinciarum: dum ait, tempore appellationum agitandarum in diebus ordinariis suae Seneschalliae eos in parlamento interesse debere. *¶* *¶* inquit, *apparere possit de ipsorum gestu, vita, & moribus, & quomodo per ipsos digne regantur prouincia eis tradita, sub eorum regimine, &c.* Militari namque opera & iurisdictione, sibi commissos regant: duces nobilium tempore belli suae Toparchiae sunt, & bannum & heribannum sub illis solis pugnat ducibus. Et ex constitutione Henrici I. d. c. i. 9. Febr. 1547. art. 3. Si modo ipsi Toparchae militiae regenda & ducatur idonei sint. Nam illis non idoneis, ex nobilibus Toparchiae eligitur vnus, ex rectoris prouinciae decreto, si rector sit: sin minus, per delegatum ea de causa per principem in locum Seneschalli, qui ordines tempore militiae Toparchiae ducat. Eaque de causa vidi aliquando conueniri Caducei certe strenuam Toparcham seu Senescharchum, quod fuisse Praefectum singularis a Principe in sua Toparchia gubernator, tanquam putans sibi id dederit esse. Cuius controersiae causa etiam in varias scidit ciues sententias & similitates, vt vteat, ne quid inde grauius postea ortum fuerit. ¶ Senarchia ¶ vel Senescharchia, qua vulgari nomine Seneschalchiam & Bailluam dicimus, inde *¶ Seneschal & Baillif*, pro Toparcha & praefecto declinationem nominis habent ab vna significatione. Siquidem Senarchia dicta videtur, ex compositione nominis Latini & Graeci, senum *αρχία*, senū principatus: & Senarchus siue Senelarchus, qui huic concilio senum Praefectus est. Vel si malimus integram compositionem dictionibus Graecis constare, Cœnarchiam dicemus, ex Graeco *κοινὸν & αρχία*, id est communis principatus, vt Perionius obseruauit. Et Cœnarchus, princeps eius administrationis dicitur. Potest dici Germanico idiomate, Seneschalchia, a verbo *Sehen & Sealk*, quasi indagatio & perquisitio, seu censura hominis pessimi & veteratoris, quod in ea de iudiciis agatur maxime vitiorum iniquorum. Quidam etiam dicunt verbum, *Sen*, iustitiam significare, & scalcum praefectum: atque dicunt inde senescalcos, iustitiae praefectos, sed diuinate id dicit Lupanus. ¶ Dicitur ¶ & Baillua, quasi *βαλλί*, id est, consilium. Nolut enim princeps omnino ciuitates praefectas, solis Toparchis committere sine consilio prudentum virorum, qui eis assiderent. Sicuti & iuridico Alexandriae, Senoerus, teste Spartiano in eius vita, adiecit ordinem decurionum. ¶ Praefides ¶ certe prouinciae iuridici isti dici non possunt, quia nec vel prouinciae praeficiuntur, & plures in eadem prouincia sunt Seneschalli: vt in Aquitania, plures, apud Tectosages, plures, & alibi similiter. Sicuti nec potestas praefidis illis conuenit: nam ab eis prouocatur, a praefidibus nequaquam. Exstat & constitutio Caroli 6. cognomine Pii, anni Domini 1138. qua prohibentur alia nomina quam vulgata, & praepositi. Sic enim statuit. *Nallius Seneschallie, Bailluis, aut alterius iudicature regimen volumus gubernari, vel alio nomine praeterquam Seneschalle, Bailluis, vel Praepositi fieri antiquitus fuerit concessum.* ¶ Itaque ¶ prouinciae diuise sunt in Gallia, in has praefecturas etiam locorum, vt facilius res tum ciuiles tum militares regerentur: quemadmodum & Plinius lib. 5. c. 9. refert Thebaidem in Asia diuidi in praefecturas oppidorum, quas nomines

dixerunt. Fidem facit, quod Senachorum institutio primaria exigebat, vt per seipsum suum munus exsequerentur, neque vicarius viderentur, aut Subpraefectis, nisi ob grauem & necessariam abientiam, ex constitutione Caroli 7. art. 86. In constituta. Philip. Pulcri 1302. Atque iubetur constitutione Caroli 6. anni 1388. & aliis pluribus constitutionibus, vt ipsi sint assidui, seu, vt dicunt, residentes in praefectura: quemadmodum aliis statis curiis principalibus & inferioribus, necessitas absiduitatis & residentie imposita est a Principe pendentes diebus iuridicis, Senatoribus etiam & praefidibus Senatus. Exstatque constitutio Francisci primi, *Sur la residence des officiers, Conseillers, Presidents, Baillifs, &c.* Et constit. anni 1559. art. 129. Et constit. Caroli 8. art. 3. & 77. Caroli 7. art. 2. Ludou. 12. art. 23. & 25. Quinimo nec ex principis consilio possunt esse, vt abstinere pendente praefectura, ex constit. Caroli 6. anni 1388. Sunt Senarchiae Iudices maiores & minores seu Subpraefecti aliquando, si tractus iurisdictionis paulo latior sit, & si populosus locus sit, vocant *Lieutenans & sieges de Seneschaux*. ¶ Sed ¶ Subpraefecti a principe nona Senescharcho in situuntur & praeficiuntur, nec delegati sed ordinarii iudices sunt: sub ditione tamen & potestate etiam Senarchi. Et ideo iudicia eorum nomine Senelarchi profertur, & negotia eodem nomine expediuntur: quamuis ipse per seipsum non iudicet. Nam iudices illi additi, in hac parte operam praestant, ipse autem nomine & potestate regia iudicia auctorat & ruerit, & executioni mandari iubet. ¶ Et ideo placuit Ludouico 12. art. 48. suae constitutionis, ne alii praefecturae vel subpraefecturae regenda iudiciorum Senarchiae praeficiantur, quam qui gradum prolytate adepti fuerint, vel doctoratus, in aliqua famosa vniuersitate adepti fuerint. Prohibitum & aliquando, ne iuridicus quis patriae suae fieret a Philippo Pulcro, & a Carolo 5. vt olim in l. fin. de offic. re. et. prouin. Capud Romanes. Sunt & constitutiones Regum, quae statuunt de qualitate praeficiendorum & de examine illorum, & aliorum officialium, vt constitutio Henrici 2. anni 1547. & 1548. ¶ Omitto ¶ etiam, forsitan quia abiit in disuetudinem constitutionem vetantem mercari vel emere officia, cuiuscumque curiae maioris vel minoris, regis Caroli 8. art. 68. quae publicata an. 1463. cui alia consentit Ludouici 12. art. 40. ¶ De ¶ quibus notio sit Senarchis & curiis illorum, satis liquet. ¶ re arbitror ex Regum vulgaribus constitutionibus, eam esse reuodomanii Regis, litium nobilium, dationis tutorum, vel curatorum, de conseruatione vel cura ædium sacrarum, vt facta te. & ve sint, vtque priuilegiatorum criminum illorum examinatione, si agatur de lesa aut imminuta maiestate, de fide publica violata, de viarmata, de feudorum adnouatione tradenda per vasa Regi, de executionibus obligationum factis virtute cuiusque sigilli secundum consuetudinem. Et proclamationes armorum faciunt: nisi in terris Baronum & aliorum habentium hanc iurisdictionem. De pontium, itinerum, murorum refectionibus statuunt, si propra Magistrate sint negligentes: de sacerdotiorum querimoniis, domanii res quae olim prima actione seu in prima instantia in parlamentis tractabantur, vt ait Imbertus lib. 1. Instit. Foren. §. porto, nunc etiam pertractant. Cognoscunt & de aliis, quorum iurisdictione illis concessa est, de quibus, stylus & constitutiones satis admoquent praedictorum Regum, & Francisci I. 6. April. 1537. art. 3. 4. 5. 6. 7. &c. ¶ Senelarchi ¶ antequam possessionem nanciscantur Praefecturae, coguntur iurare in verba concepta sacramenti hac de administratione constituti, in curia suprema Parlamenti, ad quam ex eorum iudicibus prouocatio est, seu ius Regis conseruatos & domanii, suum cuique sine discrimine personarum reddituos, dona, munerave nec xenia, imo nec edulia a sibi commissis acceptatos, neque vxores, famulosve, aut comites accipere passuros, non subditos oneratos, id ipsum suos iudices efficere curatos. Et prouide dum statis diebus anni caussa prouocationis ordinarie cuiusque Senarchiae agitatur in Parlamento, ad quod ab illis prouocatio est, singuli Toparchae in causis suae Bailluiae interesse auditorio debent, redituri gestorum si opus sit rationem: & vt inhibitoria viros regis moneat & instruat de iuribus regis & domanii suae Senarchiae, & de abusus officialiorum regiorum, vtque curent negotiorum gestorum, & quae appellatione agitatur ex sua Toparchia acta perferri, aliaque similia gerant, quae praescribit Carolus 6. an. 1388. & Carolus 7. 1453. ¶ Senarchiae ¶ aliquando non habuerunt officium perpetuum seu administratione perpetuam non iuridicorum semper perpetui, vt neque alii officialii in Gallia: & ideo pendente administratione vel officio non licebat eis, vt liquet ex constitutionibus praedictorum

diſtorum proxime regum & aliorum, emere, contrahere, vel v-
xorem ducere, vel beneficium eccleſiaſticum aſſequi, ſine licen-
tia principis, pro ſe vel ſuis habere vel impetrare, exemplo admi-
niſtrantium prouincias Romanorum vel officia prouincialia, nō
mutuo accipere ſupra 20. libras, vide ſup. ca. 32. in fine leges ſimiles
14 Reſtorum prouinciarum Romanorum. ¶ Erantque ꝑ conuentus il-
lorum iuridici, non ſtati, vt nunc, ſed ꝑ Toparchiā in locis præ-
ſtantioribus indiſti, vocabant *Aſſiſes*, id eſt, *ſeſſiones*: vnde *Sie-
ges*. Quare & exemplo Romanorum Magiſtratum ex conſtitu-
tione Caroli 6. poſt depoſitam adminiſtrationem Senarchiæ &
iudicaturæ, ꝑ quinquaginta dies in Senarchia tenebantur reſi-
dere, vt iuri ſtarent, & reſponderent coram ſucceſſoribus, libel-
lis, petitiōibus, conqueſtionibus aduerſus illos propoſitis, ſum-
15 marie & de plano iudicandis. ¶ Ceterum, ꝑ quemadmodum
cognitiōes Senarchorum, curiæ ſupremæ examini appellatiōnis
cauſa ſubiiciuntur: ſic & iudices quidam ordinarii ſunt, a quibus
prouocatio ad Senarchiam deſertur. Et nouit quilibet Senarchia
16 ſuos ſibi hac de cauſa fines. ¶ Sunt & cum his in quibusdam ci-
uitatibus vicarii, quos *Viguerios* Tholoſæ & alibi dicimus, quo-
rum iuriſdictio aliquando ſupreſſa reuixit. *V*guerius in quibusdā
cum De curiōibus & Senechallo concurrit, *I*udex tamen ordi-
narius eſt, minimarumque cauſarum & minorum criminum. *V*
ridiculus lapſi ſunt, qui putant *V*guerios dici, quaſi *Vergobretos*.
Erat enim *Vergobretus* maior & regiæ propemodum auctorita-
tis apud *Heduos*, auctore *Iulio Cæſare*, a quo maxime diſtat *V*
guerius. *A*rbitor autem, quantum ſiſ dilatat philaterias *V*gue-
rii, *V*guerios dictos eſſe, vel a nomine compoſito *V*ices geren-
tis, vt dicimus idiomate communi *V*ſchancelier, *V*roy, *V*gerand.
pro *V*icecancellario, pro *V*icario regis, & pro *V*ices gerente alicuius,
& *V*iguerium pro vicario accipiendum Senechalli, ſic me
monet conſtitutio *Philippi* 4. dicti *Puleri*, anni 1302. dum ait, *V*
olumus in ſuper & ordinamus, quod nullus Senechallus, *Baſilicus*, aut
Iudex quicumque, habeat prepoſitum, *V*iguerium, ſeu *Iudicem*, qui
idem conſanguinitatis aſſinitatis vel naturæ vinculo teneatur, ne per-
ſona prædictæ in cauſis, que ad ipſos ꝑ appellatiōes ꝑuenire debe-
ant, minus fideliter iudicet. *A*licubi iſti *V*guerii ſe dicunt exornatos
cuſtodia arcium, vnde arcium loci dicuntur cuſtodes, *Caſtellani*, & ſig-
gilli interdū. & *Præpoſiti* *Preuoſti*. Et *I*udicio iuriſdictio illorum ſe-
cundum deſinitā a *Regibus* vel *Senechallis* naturā diſtinguenda
eſt. *C*ognofcunt vt plerumque de tutelis non nobilibus, de ſuſpe-
ctis tutoribus & curatoribus, de annonæ proſtigatione, de abuſi-
bus cauionum, hoſpitiū, piſtorum lanionum, pharmacopola-
rum, propolarum, & negotiatorum intra urbem ſeu ſuam iuriſdi-
ctionem, de pactionibus & obligationibus ſub ſigilli certi rigore
tranſactis, de aliis quoque criminibus iniuriarum, inuafionum,
niſi vel contraria prohibeat iuriſdictio vel coſuetudo, que in po-
teſtate forenſi conſideranda aliam monui, ne tranſgrediantur ter-
minos quoſque patres & maiores eorum poſuerunt & obſeruarunt.
Sunt & nouiſſimis temporibus *Senarchis* additi ſub præfecti pa-
ludati, quos vocant *Lieutenans de Senechaux de robe courte*, ali-
cubi, & qui latronum graſſantium prehentiones & iudicia exſe-
quentur: quales præpoſiti *Mareſchalchorum* vel *Sab* præfecti
fuerant, ſed dicti nomine *Viceſenechalchorum* *Viceſenechaux*,
17 proprie *Lattuoculatores*. ¶ Sic ꝑ enim variatio temporum mu-
tauit nomina rerum, auxit & minuit iuriſdictiones *Præfectorum*
ex nutu & arbitrio *Regis* ꝑ neceſſitate prouincialium. Et ita etiam
Præfecti prouinciarum locis facti ꝑ perpetui *Senarchi*, & iu-
dices quoque illorum togati aucti, & perpetuæ *Curie* ſeu concilia,
eaque ſtata, & iudicum officia cum titulo a principe conceſſa
illis, qui ꝑ *Senarchis* ipſis iudicarent ſportulaſque recipere, ma-
nū armata *Senarchis* conceſſa. *A*dditæ etiam prærogatiuæ iſtis
conſiliis, iuriſdictiones rerum omnium ciuiliū, exceptis domi-
nialibus principis de aquis & nemoribus eiſdem ſtatuenti diſ-
ſiniuie, ſine prouocatione 250. librarum *Taronenſium*: & quin-
gentarum, quarum executionem non obſtante prouocatione,
ſine præiudicio tamen illius, poſſent proſequi, vt haberetur in con-
ſtitutione *Henrici* II. menſis *Marci* 15. 11. vbi de origine illorum.
18 ¶ Fuit ꝑ aliquādo & ſumma iuriſdictio ampliata, cum primum
nouus *Magiſtratus* creatus eſt, dictus *Præſes* præſidialis: nemp-
Magiſtratus in eo conſilio *Toparchico*, primus, qui præſideret
præſidibus ſue iudicibus introductis: non quidem prouinciæ,
hoc enim falſiſſimum eſt, & temere præſidis prouinciæ nomen
& putarunt quidam ſibi arrogari hoc facti prætextu. Neque *Rex*
eos nominat *Præſides* prouinciæ, ſed *Præſides* præſidiales nam e-
nim præſidiales ſcilicet iudices & conſiliarii dicuntur, & dice-

bantur olim qui præſidebant ceteris *Senechalliæ* ſedibus. Nam
ſere ſingulæ *Senechalliæ* habent duas vel plures euſdem *Senar-*
chi in diuerſis locis claſſes, ſed vna fuit electa præ & ante alias ſe-
des, que alis præſit, appellatiōes aliarum terminando: vnde qui
in illa ſede, que præcipua inter alias eſt, conſtituntur, iudices præ-
ſidiales dicti ſunt, & in quantum de appellatiōibus iudicant ſe-
dium inferiorum. Et iidem quoque dicti ordinarii, in quantum
de ſibi ſubditis & ſuæ iuriſdictiōi, in prima actiōe extra cauſam
edicti quo prouocatio interdicitur, iudicant. Quare iidem iu-
dices, & ordinarii in cauſis extra edictum, & præſidiales & ſuperio-
res dicuntur in cauſis edicto permiſſis huius iuriſdictiōi. Et ꝑ
inde præſes præſidialis ſtatuitur inibi, nō vt prouinciæ præſideat,
nam nec præſidiales ipſi iudices, neque *Senechalli* ipſi, prouin-
ciam habent, ſed partē prouinciæ ſeu diæceſim: at potius vt præ-
ſidialibus præſit, & abſente *Senechallo* præſiciat in curia ſibi
commiſſa, vt præbe & ex iure omnia a iudicibus geratur. Præce-
dit hunc honore, veluti ſuum vicarium, ipſe *Senarchus*: præſes
vero prouinciæ *Romanorum* nullam ſuperiorem habebat in ſua
prouincia, & primus erat poſt principem. Præſidere autem & iu-
dici maiori hunc oportere, ſatis nomen & officium indicat, quam-
uis viderim hac de re controuerſias. Sed hæc iſtæ ſine affectu
eſt ſententia. Neque etiam æquam eſt, vt quæ caput conſtituit
conſilii, membrum quod ſubiicitur ſequatur: quamuis repugnet
miſera *Magiſtratum* quorundam iſtius ſeculi ambitio. Itaque au-
cta curia n. uo *Magiſtratu*, & quodammodo *Senarcho* togato,
iuriſdictio præſidialis creuit, in his que reſert *Rebuffus* in primo
tomo conſtitutiōis regiarum, tit. 12. artic. 11. Verumtamen
poſtea, quia imminuta maxime videbatur *Senarchum* inde aucto-
ritas, ad ſuam rediit originem, ex edicto *Caroli* 9. *M*olinenſibus
habito, 1566. art. 15. & *Parifiis* menſe *Marci* 1568. Et fuerunt qui
exiſtimarunt hoc munus, hancque nimiam iuriſdictiōem ſuper-
fluam, vbi parlamentorum tot, nempe ſeptem, adiunt ſupremæ
curiæ: cum *Magiſtratum* multiplicatio videatur litigandi occa-
ſio, vt aiunt. *V*ix enim poſſunt aſſueſcere gratiæ *Senarchie* qui
in ordinariis & primis actiōibus coguntur pragmaticis & vili-
oribus negotiis conſeſcere. *E*go tamen in his non immorabor:
audiuit namque in comitiis *Aurelianenſibus* & *Bleſenſibus*, & a-
libi ſubditorum hac de re libellos princeps ſtatuit, vt opinor quod
e *Republ.* & ad ſalutem populi ſibi a *Deo* commiſſi videbitur,
patereque ærari, quod tot ſalaris geminatorum officiorum pe-
ne exhauritur. *S*cit enim melius paucis bonis *Republice* regi,
quam pluribus malis, quorum forſan maior pars potius proprio
lucro quam *Reipubl.* ſaluti ſtudet. *I*ntelligit namque forſan ita
ſanctæ vt iuſtitie & *Dei* ſedem tractari oportere: vt non præda pe-
tenda ſit inde, vnde prædatores & latrones ſupplicium debitum
maleficiis accepturi ſunt. Sed hæc hætenus de *Magiſtratib.* prou-
incialibus *Gallicis* dicta ſunt. *O*mitto plura de *Ducibus*, *Mar-*
chionibus, *Comitibus*, *Baronibus*, *Caſtellanis*, & aliis iuridicis
dominis locorum: quod tam de illis dixerimus in ſeudiſ, lib. 6.
*S*ynagm. huius cap. 7. 8. 9. 10. 11. *R*edeamus ad *Romanos* *Magi-*
ſtratus ordinarios vrbicos.

De Tribunis plebis.

C A P. 34.

- 1 *Tribunus* & *tributum*, & *tribus* vnde dicta: *Tribunorum*q. va-
ria ſpecies.
 - 2 *Tribuni* plebis qui, officium, & origo. Item & poteſtas. num. 6.
& 7.
 - 3 *Tribuni* plebis primum creati qui, & quot: a quo, & qui crearen-
tur. nu. 4.
 - 5 *De* *tribunorum* poteſtate. & vt eſſent inuolubiles. lex.
 - 8 *Populi* *Romani* varia & mutabilis, inconfanſus, mens in regi-
mine *Republ.*
 - 9 *Prohibitio* vniſ ex *Tribunis* aliorum voluntates reuinebat.
 - 10 *Tribunitia* poteſtas tranſlata in principem.
- ¶ *N*er ꝑ eos qui maxima vtebantur in populo poteſtate, *Tribu-*
niplebis fuerunt. *Tribuni* a *tribus* dicti ſunt, primum enim
Romulus cum populum ordinaret, eum in tres partes diuiſit,
quas *tribus* dixit: qui vero his præfecti ſunt, *tribunos*, *Dio* *Halic.*
in 2. *Plutar.* in *Romulo*. *P*ecuniam quoque a *tribus* exactam,
tributum inde dixerunt: pecuniam videlicet a populo ita pera-
tam, & que tributim a ſingulis ꝑ portione ex gebatur vel aſſi-
gnata erat: eaque & ad *tributum* dictum. *A*b eo quoque quibus
attributa erat pecunia vt militi redderent, *Tribuni* ærarij, *Varro*
4. de *ling. Latina*. *F*uerunt & a *tribuendo* plures dicti *Tribuni*,

Q 999